

PATVIRTINTA

Tauragės Jovarų pagrindinės mokyklos
direktoriaus įsakymu 2018m. rugsėjo 10 d. Nr. V-

SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TAURAGĖS RAJONO JOVARŲ PAGRINDINĖJE MOKYKLOJE TVARKOS APRAŠAS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Tauragės rajono Jovarų pagrindinėje mokykloje (toliau – Tvarkos aprašas) nustato mokyklos prevencijos ir intervencijos priemonių sistemą saugiai nuo smurto ir patyčių (įskaitant ir patyčias kibernetinėje erdvėje) aplinkai kurti mokykloje, vykdančioje ikimokyklinio, priešmokyklinio, bendrojo ugdymo ir neformaliojo švietimo programas (toliau – mokykla).

2. Prevencijos tikslas – sukurti saugią, mokinio asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką mokykloje, kurioje mokiniai jaučiasi gerbiami, priimti, saugūs, jų nuomonė ir siūlymai yra išklausomi ir vertinami. Psichologinė mokinių savijauta ir saugumas mokykloje susijęs su emocine mokinių, mokyklos darbuotojų, tėvų (toliau – mokyklos bendruomenės nariai) gerove, jų tarpusavio santykiais. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

3. Prevencijos priemonės, nukreiptos į visus mokyklos mokinius, padeda išvengti problemų (pvz., patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą. Tiems mokiniams, kuriems visai mokyklai taikomos prevencijos priemonės nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, teikiama švietimo pagalba.

4. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

4.1. į patyčias reaguojama nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, amžiaus, seksualinės orientacijos, negalios, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

4.2. kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie patyčias, reaguoja ir stabdo;

4.3. veiksmų imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias amžiaus ir pareigų, nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų.

5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

5.1. **Patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir / ar užgauliojant) ir / ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

5.1.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

5.1.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

5.1.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

5.1.4. patyčios kibernetinėje erdvėje: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir / ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešas gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

5.2. **Patyčias patiriantis vaikas** – mokinys, iš kurio yra tyčiojamasi.

5.3. **Besityčiojantysis** – mokinys ar suaugusysis, inicijuojantis patyčias ir / ar prisidedantis prie jų.

5.4. **Patyčias patiriantis suaugusysis** – administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai).

5.5. **Patyčių stebėtojas** – mokinys, matantis ar žinantis apie patyčias.

5.6. **Prevencinė veikla** – planingų ir sistemingų priemonių veikla, skirta patyčių rizikai mažinti imantis mokyklos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių.

5.7. **Patyčių intervencija** – mokyklos vadovo, pavaduotojų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų mokyklos darbuotojų (toliau – mokyklos darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma.

5.8. **Patyčių prevencijos ir intervencijos stebėsena** – patyčių situacijos mokykloje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui ir valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

5.9. **Socialinės ir emocinės kompetencijos** – mokinių savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo, kiti socialiniai įgūdžiai.

6. Saugios aplinkos mokykloje kūrimas apima glaudžiai tarpusavyje susijusius, integraliai veikiančius komponentus: mokyklos veiklą ir valdymą, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą,

pozityvaus mokyklos mikroklimato kūrimą, mokinių pozityvių vertybių formavimą ir tėvų (globėjų, rūpintojų) (toliau – tėvai) į(si)traukimą.

7. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, kitais įstatymų įgyvendinamaisiais teisės aktais.

II SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA, PREVENCIJA IR INTERVENCIJA MOKYKLOJE

8. Patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi mokyklos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi mokyklos vadovas, vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, o ją vykdo visi mokyklos bendruomenės nariai.

9. Mokyklos vadovas atsako už Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo mokykloje tvarkos aprašo parengimą ir įgyvendinimą mokykloje, sveiką, saugią, užkertančią kelią bet kokioms smurto apraiškoms ir žalingiems įpročiams aplinką, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio mokyklos patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, pristatymą mokyklos bendruomenei ir vykdymą. Saugios ir palankios mokiniams aplinkos kūrimu rūpinasi mokyklos vaiko gerovės komisija.

10. Mokykla puoselėja pozityvias vertybes ir bendruomeniškumą (mandagumą, paslaugumą, rūpinimąsi kitais, pagarbą, pasitikėjimą, solidarumą, lygiateisiškumą ir kt.), kurias atitinka visų mokyklos darbuotojų elgesys ir veikla.

11. Pozityvus, laukiamas mokinio elgesys mokykloje yra:

- geras ir labai geras mokymasis;
- empatiškas, užjaučiantis, pagarbus, mandagus ir paslaugus elgesys;
- draugiškas, kultūringas, solidarus ir šiltas bendravimas su suaugusiais ir mokiniais
- gebėjimas dirbti grupėje, padėti kitiems mokytis ir pritapti aplinkoje;
- įsitraukimas į savanorišką veiklą;
- dalyvavimas klasės ir mokyklos renginiuose, projektuose, olimpiadose, kitoje užklasinėje veikloje;
- iniciatyvumas rengiant ir dalyvaujant naujuose projektuose..

11.1. Pozityvus mokinio elgesys Jovarų pagrindinėje mokykloje yra skatinamas:

- apie gerus mokinių poelgius bei gerą mokymąsi klasių auklėtojai praneša tėvams ar rekomenduoja tai padaryti mokyklos vadovams;

- labai gerai besimokantys 1-10 klasių mokiniai, esant galimybei, mokslo metų pabaigoje apdovanojami mokyklos padėkos raštais bei knygomis;
- mokiniai, pasižymėję mokyklos, rajono ar respublikiniuose renginiuose, esant galimybei, apdovanojami mokyklos padėkos raštais, asmeninėmis dovanomis. Apie tai informuojama mokyklos bendruomenė;
- respublikinių konkursų, olimpiadų prizininkų nuotraukos su aprašymu įdedamos į mokyklos metraščių;
- per mokslo metus pasižymėję mokiniai apdovanojami ekskursija už rajono ribų;
- visi skatinimai surašomi mokinio asmens byloje.

12. Neleistinas / nepageidaujamas mokinių elgesys:

- pamokų nelankymas, tyčinis ir piktybiškas vėlavimas į pamokas;
- mokyklos ir bendruomenės narių turto gadinimas, ne savo daiktų savinimasis, slėpimas;
- atsisakymas dėvėti mokyklinę uniformą;
- naudojimasis telefonu pamokos metu, jei mokytojas nenurodė kitaip;
- šiukšlinimas klasėje ir mokyklos teritorijoje;
- konfliktų provokavimas, agresyvus elgesys su mokytojais ir mokiniais;
- tyčiojimasis iš mokytojų ir mokinių, kitų bendruomenės narių žeminimas, necenzūrinių žodžių vartojimas;
- bėgiojimas, stumdymasis, sėdėjimas ant palangių, stovėjimas laiptų aikštelėse ar ant laiptų, nesilaikymas bendrų etikos ir kultūros normų;
- rūkymas, vartojimas energetinių gėrimų, svaigalų bei kitų psichotropinių medžiagų ir jų turėjimas;
- pašalinių daiktų, nereikalingų ugdymo procesui, turėjimas;
- fizinio ir psichologinio smurto naudojimas prieš kitus bendruomenės narius.

13. Visi mokyklos darbuotojai atsako, jog mokykloje būtų sukurta emociškai saugi mokymosi aplinka, puoselėjamas mokyklos turtas ir vertybės reaguoja į smurtą ir patyčias pagal nustatytą tvarką. Atsakomybė yra įtraukta į mokyklos darbuotojų pareigybių aprašymus.

14. Visi mokyklos darbuotojai reaguoja į pastebėtą ir / ar įtariamą smurtą ir patyčias, nepriklausomai nuo smurto ir patyčių formos, turinio, lyties, amžiaus, socialinio statuso, religinės ar tautinės priklausomybės ar kitų asmens ypatybių;

15. Mokytojas, budintis mokytojas ir kiti mokyklos darbuotojai, susidūrę su nepageidajamu mokinio elgesiu, smurto ir patyčių atvejais pamokos, pertraukos metu:

- skiria pastabą netinkamai besielgiančiam mokiniui ar mokinių grupei;
- į pastabą nesureagavus, skiria pakartotinę pastabą ir įspėjimą;
- nesulaukus pageidaujamo poveikio, informuoja klasės auklėtoją nedelsiant arba po pamokos su mokiniu ar mokinių grupe aptaria nepageidaujamą situaciją;
- pakartotinai ar dažnai iškilus nepageidaujamam elgesiui pamokos ar pertraukų metu su tuo pačiu mokiniu ar mokinių grupe, mokytojas, budintis mokytojas ar bet kuris mokyklos darbuotojas kartu su klasės auklėtoju informuoja mokinio tėvus, o nesulaukus pageidaujamos reakcijos, kreipiasi į socialinį pedagogą, raštu praneša apie netinkamą pasikartojantį elgesį;
- socialinis pedagogas informuoja mokyklos vadovą apie susidariusią situaciją;
- situacijai negerėjant, mokinio tėvai kviečiami pas socialinį pedagogą, kartu su klasės auklėtoju bei mokiniu ar mokinių grupe sprendžiama problema;
- jei problema dar neišspręsta, socialinis pedagogas informuoja vaiko gerovės komisijos narius apie susidariusią situaciją, šaukiamas posėdis, kurio metu dalyvauja ir mokinys (mokiniai), jo tėvai (globėjai) kiti teisėti atstovai, sprendžiama dėl tolimesnių drausminimo veiksmų, t.y. skiriamas bandomasis laikotarpis, informuojama Vaiko Teisių Apsauga, Nepilnamečių inspekcija ir pan.
- situacijai ir toliau negerėjant klasės auklėtojas pakartotinai raštu praneša socialiniam pedagogui, informuojamas mokyklos vadovas, šaukiamas pakartotinis Vaiko gerovės komisijos posėdis, kviečiami policijos pareigūnai bei Vaiko teisių apsaugos specialistai, svarstant tolimesnius veiksmus.

16. Mokyklos vadovas, gavęs pranešimą, kad mokyklos darbuotojas pats smurtauja ar tyčiojasi kviečia smurtaujantį ar besityčiojantį darbuotoją individualiam pokalbiui, sprendžiama problema, skiriama drausminė nuobauda vadovaujantis LR darbo kodeksu.

17. Smurto ir patyčių atvejų mokykloje registravimo tvarka pagrįsta Olweus programos rekomendacijomis (patyčių dinamikai analizuoti ir atitinkamoms prevencijos ir intervencijos priemonėms planuoti);

18. Įvykus smurto atvejui mokykloje, kai yra sužalotų asmenų bet kuris mokyklos darbuotojas:

- informuoja mokyklos vadovą ir socialinį pedagogą;
- socialinis pedagogas nedelsiant informuoja visuomenės sveikatos priežiūros slaugytoją, jei sužalotas asmuo yra mokinys, informuoja mokinio tėvus (globėjus) ar kitus teisėtus vaiko atstovus, kviečiama greitoji pagalba ir visada policijos pareigūnai;
- įvykio liudininkai apklausiami kartu su socialiniu pedagogu ir policijos pareigūnais.

19. Įvykus smurto ir patyčių atvejui, kai nėra sužalotų asmenų, tačiau yra stipriai psichologiškai nukentėjusių asmenų (pvz. patiriamas šokas, baiminamasi eiti į mokyklą, reketuojama ir pan.):

- bet kuris mokyklos darbuotojas, turintis žinių apie stipriai nukentėjusį asmenį dėl psichologinio smurto, informuoja mokinio klasės auklėtoją;
- klasės vadovas, raštu apie susidariusią situaciją informuoja socialinį pedagogą ir mokyklos vadovą;
- klasės auklėtojas kartu su socialiniu pedagogu informuoja nukentėjusio ir smurtaujančio mokinio tėvus, globėjus, kitus teisėtus atstovus. Kartu sprendžiama dėl nukentėjusio nukreipimo pagalbai pas kitus švietimo specialistus, t.y. psichologą, medicinos darbuotojus, o taip pat sprendžiama dėl tolimesnių veiksmų smurtaujančio atžvilgiu, t.y. ar reikalingas policijos pareigūnų įsikišimas bei kaip bus atlyginama psichologinė žala.

20. Su mokyklos nustatyta smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos tvarka pasirašytinai supažindinti visi mokyklos bendruomenės nariai.

21. Mokykla, vykdydama veiklas, orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją, bendradarbiauja su mokinių tėvais, vietos bendruomene, savivaldybėse esančiomis įstaigomis ar organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.

22. Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas klasių valandėlių metu ir integruojant kompetencijų ugdymą į pamokas.

23. Pedagoginiai darbuotojai ne rečiau kaip kartą per ketverius metus tobulina kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

24. Pozityvus mokyklos mikroklimato kūrimas ir puoselėjimas yra nenutrūkstamas, cikliškas procesas, susidedantis iš penkių nuoseklių etapų:

24.1. esamos situacijos įvertinimo: mokyklos vaiko gerovės komisija, vadovaudamasi mokyklos veiklos kokybei įsivertinti ir tobulinti skirtais instrumentais ar kitais pasirinktais būdais (apklausa, stebėjimu, pokalbiais ar kt.), vadovaujasi Olweus vadovų rekomendacijomis ir kasmet renka informaciją apie mokymo(si) aplinkos saugumą, mokyklos bendruomenės narių tarpusavio santykius ir identifikuoja, analizuoja aktualias problemas;

24.2. mokyklos bendruomenės narių sąmoningumo didinimo ir įsitraukimo: pozityvaus mokyklos mikroklimato kūrimu ir pozityvių vertybių puoselėjimu rūpinasi mokyklos vadovas, mokyklos vaiko gerovės komisija, į šį procesą įsitraukia visi mokyklos bendruomenės nariai, sprendimų ieškoma kartu diskutuojant ir tariantis;

24.3. tinkamų prevencijos ir intervencijos priemonių (taip pat ir prevencinių programų įgyvendinimo) mikroklimatui gerinti planavimo: numatomos prevencijos ir intervencijos priemonės (toliau – Priemonės), siekiant spręsti identifikuotas problemas, mažinti su jomis susijusius rizikos veiksnius ir didinti apsauginių veiksnių įtaką;

24.4.. mokyklos darbuotojai pagal pasiskirstytas atsakomybes įgyvendina numatytas Priemones. Priemonių įgyvendinimą koordinuoja mokyklos vadovo paskirtas darbuotojas (socialinis pedagogas, direktoriaus pavaduotojas ugdymui);

24.5. kasmet analizuojami pasiekti rezultatai, sėkmės veiksniai ir trukdžiai, numatomos galimybės tobulinti Priemones.

26. Mokiniai aktyviai dalyvauja kuriant pozityvų mokyklos mikroklimatą, jų nuomonė ir idėjos yra išklausomos ir vertinamos, skatinamas bendruomeniškumas, mokinių saviraiškos dalyvavimas prasmingose veiklose; sudaromos galimybės, skatinamas mokinių socialinių, emocinių kompetencijų taikymas ir įtvirtinimas įvairiuose gyvenimo kontekstuose (pvz., skatinama savanorystė, dalyvavimas pilietinėje, socialinėje ir kitoje bendruomeninėje veikloje ir kt.).

27. Skatinamas tėvų dalyvavimas kuriant saugią mokymo(si) aplinką mokykloje, įtraukiant juos į Priemonių planavimą ir įgyvendinimą, kitas veiklas, atstovavimą mokyklai vietos bendruomenėje; vykdomas tėvų konsultavimas ir informavimas patyčių ir smurto prevencijos, saugios aplinkos mokykloje kūrimo klausimais.

28. Visais įtariamų ir realių patyčių ar smurto atvejais kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, mokytojas ar švietimo pagalbos specialistas, mokyklos vaiko gerovės komisijos narys, kitas darbuotojas į tai turi reaguoti mokyklos nustatyta tvarka.

29. Mokiniui pasityčiojus iš administracijos atstovo, mokytojo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo, asmuo pastebėjęs ir / ar įtaręs smurtą ar patyčias nedelsdamas informuoja mokyklos vadovą, kuris imasi mokyklos tvarkos apraše ar kituose mokyklos dokumentuose numatytų veiksmų.

30. Kilus konfliktui tarp mokinio ir mokytojo, jo sprendime dalyvauja visos šalys: mokinys, mokytojas, tėvai, esant būtinybei - ir administracija. Sprendžiant konfliktines situacijas, laikomasi "Mokyklos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašo".

31. Administracijos atstovui, mokytojui, švietimo pagalbos specialistui ar kitam darbuotojui pasityčiojus iš mokinio, asmuo pastebėjęs ir / ar įtaręs smurtą ar patyčias nedelsdamas informuoja mokyklos vadovą, kuris imasi mokyklos tvarkos apraše ar kituose mokyklos dokumentuose numatytų veiksmų.

32. Mokyklos vadovas, sužinojęs apie mokyklos darbuotojo patiriamą smurtą ar patyčias arba mokyklos darbuotojo tyčiojimąsi, nedelsdamas imasi priemonių, numatytų mokyklos tvarkos apraše.

33. Kitiems patyčių dalyviams pagal individualius poreikius mokykloje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

34. Tais atvejais, kai mokykloje nėra švietimo pagalbos specialistų ar yra kitų priežasčių, dėl kurių negali būti teikiama švietimo ar kita pagalba ar netikslinga ją teikti mokykloje, klasės vadovas ar kuratorius ir / ar administracijos atstovas siunčia mokinį ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus) į Tauragės pagalbos mokytojų ir mokiniui centrą.

III SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

34. Visi dokumentai, esantys mokinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.
